

מדוע נהגו לקרוא את מסכת אבות וספר משלי בשבתות של ספירת העומר?

אבודרהם (סדר ימי העומר עמוד רמה; וכן **ארחות חיים** ח"א הלכות שבת סו) אומרים כי בשבתות שבין פסח לשבועות נוהגים לקרוא פרקי **אבות**. יהדות תימן קוראת גם את ספר **משלי** בתקופה זו. ומכיוון ששני הספרים עוסקים בדברי תוכחה ומוסר, נביא כאן את הנימוקים לקריאת מסכת **אבות** ומהם נלמד גם על ספר **משלי**.
להלן חלק מהנימוקים:

א. באותם הימים שבין פסח לשבועות מתחיל האדם לאכול ולשתות ולעסוק ברפואות כדי שיהיה בריא כל השנה, ורומזים לו: כשם שאדם חש לתקן את גופו ובריאותו, כך יחוש לתקן את נפשו על ידי מצוות ומעשים טובים, שהם התרופה האמיתית לנפש, שעל ידם יזכה לחיי העולם הבא (מדרש שמואל בהקדמה; ילקוט מעם לועז).

ב. בעצרת ניתנה התורה, והלומד תורה צריך קודם לדעת את דרך לימודה ואיך יתנהג בה אחר לימודה, לכן תיקנו ללמוד מסכת אבות קודם עצרת כדי שיהיה כל אחד מישראל מוכן לקבל את התורה בלב שלם ולהתנהג בה כדת וכשורה (מדרש שמואל בהקדמתו, שכן מצא כתוב; בני יששכר, מאמרי חודש אייר, מאמר א אות ה).

ג. בעת ההיא ימים אלו היו ימים טובים וזמן תענוגות בני אדם. ולכן כדי שלא ישכח את ה' מרוב טובה, תיקנו לומר דברי מוסר ויראת ה', כדי להשיב לב האדם לעבודת הבורא יתברך (אר"ח סימן רצב ס"ק ה; הובא בכה"ח שם ס"ק כב).

ד. בגלל שזמן זה הוא עונת לבלוב האילנות והפרדסים, והאדם עלול להימשך אחר היצר האומר לו לטייל בגנות ובפרדסים ולאכול את הפירות שכבר גדלו, לכן קוראים פרקי אבות כדי לעורר את לב האדם לבל ימשך אחר עצת היצר הרע, אלא ישתדל לרדוף אחר המצוות והמעשים הטובים, כדי שיוזכה לעולם הבא ולגן עדן, שהם מקום העונג האמיתי, ולא ילך שולל אחר הבלי העולם הזה שאין נשאר מהם כלום (ילקוט מעם לועז, ויקרא, עמוד רעז).

ה. כדי למשוך את לבו של אדם לתשובה בימים אלו ולטהרו מטומאת העבירות, כפי שהיטהרו ישראל בצאתם ממצרים בתקופה זו, מפסח עד עצרת, מטומאת עבודה זרה (ילקוט מעם לועז שם).

ו. בימי פסח נמשך לבו של אדם אחרי אכילה ושתייה, שיוצא מסעודה לסעודה ואינו עושה מלאכה, ולכן תיקנו הקדמונים שיקרא פרקי אבות כדי להכניע את הלב ויחזור בתשובה (שם).

ז. בפסח נידונים על התבואה, ואם נגזר עליה רע, אז על ידי לימוד פרקי אבות יחזרו בתשובה ויקרע רוע גזר הדין. וכן כדי שידונו אותנו לטוב בחג השבועות, שבו נידונים על פירות האילן. ("יוסף עליו" על אבות דף א, ב, הובא בספר ח"י אברהם אות רפב).

ח. **בתקופה מאוחרת**, ימי הספירה הם ימי דין, כי בהם מתו תלמידי רבי עקיבא, ולכן ראוי לו לאדם לרעוד בימים אלה. ומפני שלב האדם שבור באותם הימים, אם יקרא דברי מוסר יכנסו הדברים בלבו יותר מאשר בשאר הימים (מדרש שמואל בהקדמתו).

כאמור לעיל, ספר **משלי** הוא ספר מוסר וע"כ כל הנימוקים לקריאת מסכת אבות יפים הם גם לקריאתו בתקופה הנדונה.

עם זאת כאן את נימוקי של רבינו **משה אלשיך** ז"ל שכתב בפרשת אמור כך: "ואחשבה שעל כן נתייחדו הימים האלו לדורות להציל את ישראל ולסעדם בתיקון נפשם ולבם לשמים עד בא יום חג השבועות, אשר בו ניתנה התורה, והוא יום רצון. וצריך הכשר וטהרה לקדשו בימי הליבון האלה, ועל כן הנהיגו קדמונינו להגות בימי הליבון ההם ספר משלי ומסכת אבות".

יהי רצון שנזכה לזכר את נשמותינו ונתקן את מעשינו בתקופה זו כדי שנהיה ראויים לקבל את חג השבועות זכים וטהורים, כפי שקבלו אותו עם ישראל כשאמרו: "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע".